e discussie der Provinciale Staten an Gelderland over het Reglement van Orde.

II.

—

en der volgende artikels, dat echgeene stof tot eigenlijke discussie verde, was art. 24: »Ieder lid heeft regt wijzigingen in een reglement verordening, dat in beraadslaging voor te stellen." Op dit artikel de de heer SWAVING als amendeet voor, dat de amendementen *riftelijk*, 24 uren te voren, ter moeten ter inzage gelegd wor-, en dat de amendementen, welke vergadering zelve geïmproviseerd rden, niet in aanmerking komen, wanneer zij door vijf personen dersteund worden. Op de aanrking der heeren SCHIFF en OP TEN ORT, dat dit eene verkorting van t regt van amendement was en tot dverlies aanleiding geeft, en dat amendement aanleiding kan ge tot een nieuw amendement, trok heer SWAVING het zijne in.

Het is jammer, dat de vergadering ch deze quaestie niet heeft aangeokken, en dat de heer SWAVING zoo el was, met het terugnemen van n voorstel, op de enkele losse aanrking van de twee leden der commissie. Wij gelooven dat dergelijke geling van het regt van amendeent, als de heer SWAVING voorelde, wel eenige meerdere aandacht een minder onvoldoend antwoord rdiend had. Het regt van amenement is een onschatbaar hulpmidel, dat men vooral, door er misuik van te maken, niet verslijten in discrediet brengen moet, en er is geen middel, dat meerder verslijt in discrediet brengt, dan het voorstellen van onberedeneerde en geïmproviseerde amendementen gemakkeijk te maken. Het is gansch niet ne zaak van weinig belang, uit een menhangend sluitend ontwerp een el uit te ligten of een deel bij te egen, zonder gaping te laten of aanhangsel te leveren, dat de rmonie van het geheel breekt. Het oneindig gemakkelijker, bij verhil van meening, aan een afgekeurd twerp een nieuw tegen-ontwerp er te stellen, dan zoodanig in den est en den zin van eens anders n in te dringen, dat men, wijzinde, aanvullende en verbeterende, enwel de eenheid en overeenstemng der deelen niet hindere of verachte. Want *amenderen* onderstelt nsluiting aan de beginselen van t ontwerp; men amendeert geen twerp, dat men in beginsel afkeurt, n verwerpt het. Het amendement mt eerst dan te pas, wanneer men, geen men in het algemeen goedurt, juister en vollediger in de elen uitgewerkt verlangt. Laat men iedereen onbeperkte vrijheid om, onbekookt en onverwacht mogeijk, amendementen op amendementen te stapelen en elkander's amendenten, door over en tegen elkander, met contra-amendement te doorkruin, te bekampen en omver te werpen, an zal men weldra Duitsche Landdagen verkrijgen, waar elk alleen naar zich zelven zal luisteren, en men met ontzaggelijke tijdverspilling ten slotte niets zal tot stand brengen of, wat men tot stand bragt, zal bevinden te zijn, een geheel, zamengesteld uit de vreemdsoortigste en onvereenigbaarste deelen.

Het beweren van de twee leden der commissie, — de heeren SCHIFF en OP TEN NOORT, — dat het *schriftelijk* voorstellen van een amendement 24 uren te voren en het niet in aanmerking nemen van een amendement, dan wanneer het door vijf leden ondersteund wordt, zou zijn, »verkorting van het regt van amendement" en »tijdverlies", is inderdaad geene wederlegging. Het regt om amendementen *voor te stellen* wordt geenszins verkort, wanneer men vordert: »stel uw amendement ons schriftelijk en 24 uren in voorraad voor." Maar het zal menig ondoordacht, menig avontuurlijk amendement terughouden, of gelegenheid geven, dat men zich niet door het ondoordachte of avontuurlijke amendement late verrassen. Het zal geen tijd*verlies*, maar tijd*winst* zijn, wanneer men niet eerst na eene langwijlige discussie bemerkt, dat een amendement in de lucht hangt of geenerlei bijval vindt en met algemeene stemmen verworpen wordt. Wil men van dezen veelbelovenden boom inderdaad schoone vruchten plukken, zoo zal de vergadering eerlang deze bevoegdheid, op de wijze zoo als door den heer SWAVING werd voorgesteld, moeten organiseren.

Op art. 30, inhoudende, dat indien een spreker, na reeds door den Voorzitter tot de behandeling van het onderwerp teruggeroepen te zijn, nog voortgaat zich eene afwijking te veroorloven, de Voorzitter aan de vergadering kan voorstellen, hem, gedurende de vergadering, waarin dat plaats heeft, over het voorstel in behandeling, het woord te ontnemen — deed de heer VAN DER BRUGGHEN eene vruchtelooze poging tot amendement. »De heer VAN DER BRUGGHEN" zegt het verslag der zitting, »stelt voor, het geheele artikel weg te laten als behelzende eene noodelooze strafbepaling, daar de Voorzitter, die het beleid der vergadering heeft, wel zal zorgen, dat er geene afwijkingen plaats vinden." Deze argumentatie komt ons zoo vreemd voor, dat wij twijfelen, of het verslag hier des spreker's woorden wel juist teruggeeft. Wanneer men des Voorzitter's gezag tot leiding der debatten niet door doelmatige strafbepalingen steunt, hoe zal hij dan heeren LOQUAX en PROCAX, zoo als in alle vergaderingen aangetroffen worden, binnen de grenzen eener betamelijke discussie houden?

Bij de behandeling van art. 31: »Niemand voert meer dan tweemalen over hetzelfde onderwerp het woord, tenzij de Staten hem daartoe verlof geven", stelde de heer DAM voor, dit artikel te laten vervallen, als leidende tot velerlei moeijelijkheid, vooral wanneer er nieuwe argumenten worden ter sprake gebragt. »De bedoeling is, herhaling te voorkomen, maar dit zal weinig baten, daar men in ééne redevoering dikwerf driemalen hetzelfde hoort herhalen."

Dit voorstel, werd na door eenige leden ondersteund te zijn, door de vergadering met overgroote meerderheid verworpen. Wij gelooven te regt. Dergelijke bepaling is heilzaam en zal eerder te weinig dan te dikwerf toegepast worden. Het is niet zeldzaam, dat menschen die van alle sprekers zich zelven het liefst hooren spreken, vergeten, dat het niet voor hun bijzonder genoegen is, dat zij redevoeren, maar dat het is om aan de vergadering advies te geven en met de vergadering raad te plegen. De vergadering behoort een middel in handen te hebben, om overstrooming van welsprekendheid te stuiten, en om het punt te bepalen, waar zij omtrent de zaak in geschil genoegzaam is ingelicht. Het argument van den heer DAM, dat men toch in ééne redevoering soms driemalen hetzelfde zegt, bewijst, gelooven wij, ten sterkste de volstrekte noodzakelijkheid om zich met dijken en dammen tegen de al te welbespraaktheid van woordenrijke redenaars te voorzien, wil men niet veel gevaar loopen, in plaats van *drie*-en *zes*-malen, *negen*-en *twaalf*-malen hetzelfde te vernemen. Overigens zou, wanneer in eene vergadering herhaling zoozeer tot een parlementair antecedent geworden was, dit een sterk bewijs zijn, dat én de leider der debatten én de vergadering zelve uitermate lankmoedig en verdraagzaam waren, meer dan de eisch eener wel geregelde discussie verdraagt.

Karakteristiek, als schijnende tot de parlementaire eigenaardigheden zijner partij te behooren, was ook hier weder de verklaring van den heer VAN DER BRUGGHEN, (het amendement van den heer DAM ondersteunende), als zijnde »tegen *alle* beperking van het regt van discussie." Dit tegen »*alle* beperking" zijn, is, gelooven wij, niet alleen een zeer on*practisch*, maar ook vooral een zeer on*parlementair* denkbeeld. Grenzenlooze discussie is geene discussie. Het spreken wordt dan niet het middel om tot één einddoel, éénе gemeenschappelijke overtuiging te geraken; het wordt doel voor zich; men spreekt *om* te spreken. Houdt de spreker wel in het oog, herinnert het reglement, of des noods de vergadering, hem, dat het doel wederkeerige zamenspraak en gemeen overleg is, zoo zal hij van zelfs zich beteugelen en zorgen, dat hij zijne argumenten niet in den stroom zijner woorden verdrinke. Zet men daarentegen de slagboomen wagenwijd open, roept men den spreker toe: »Spreek zoo lang, zoo veel, zoo dikwerf gij wilt," zoo zal weldra elk op zijne beurt zijn paardje afrijden en gaan monologiseren, wat hij van *zijn* standpunt en uit *zijn* oogpunt, goed en fraai, leelijk en slecht oordeelt, en in plaats van eene wakkere vertegenwoordiging erlangt men allengs een druiloorig praat-collegie, waar de een den ander in den dut spreekt. De spreker is ten dienste der vergadering, en niet de vergadering ten dienste des sprekers. Daarom behoort eene vergadering steeds een middel te hebben, om de discussie te sluiten, en te zeer zich zelven beluisterende redenaars den mond te snoeren.

—

Buitenlandsche Berigten.

RUSLAND.

Van de Poolsche Grenzen, 25 *oct.* Volgens zekere berigten zou het plan om het koningrijk Polen op 1 dec. bij het Russische keizerrijk in te lijven, weder geheel opgegeven zijn, waarschijnlijk om bij een mogelijke vredebreuk tusschen Oostenrijk en Pruisen, waarbij vermoedelijk Rusland zich aan de zijde van Oostenrijk zou scharen, Polen geene gelegenheid te geven eene laatste poging te wagen tot wederverkrijging van deszelfs onafhankelijkheid, in de hoop op vreemde ondersteuning. Men zal zich thans vergenoegen met de grensscheidingen tusschen Polen en Rusland geheel op te heffen, waardoor in het algemeen Polen en meer in het bijzonder de talrijke Duitsche fabriekanten, belangrijk zouden winnen.

DUITSCHLAND.

Frankfort, 4 *nov.* Het in de nabijheid van Frankfort op Nassausch grondgebied op te rigten Pruisische legerkorps, zal bestaan uit drie bataillons van het 28sten regement infanterie, 2 escadrons van het 9de regement Uhlanen en ééne batterij. Deze troepen komen uit Baden en zullen reeds binnen de eerstvolgende dagen hunne kantonnementen betrekken. Het is volstrekt onwaar dat er aan den marsch van gezegde troepen over Frankfort, eenige beletselen zijn in den weg gelegd. Ook is hier ter plaatse noch inkwartiering gevraagd, noch geweigerd. Hiermede vervalt tevens het, bij wijze van gerucht verspreide protest van graaf *Leiningen*. Heden rukte een bataillon van het 28sten regement infanterie onmiddellijk van het station van den spoorweg, naar de plaats zijner bestemming, Nieder Ursel af. Morgen volgt eene afdeeling van gelijke sterkte. Uit Hanau vernemen wij zoo even met den avondtrein, dat aldaar weder aan 18 Keurhessische officieren ontslag is gegeven.

— Tegen heden en tegen morgen was hier inkwartiering aangekondigd voor vele duizende manschappen aan Pruisische troepen. Daar men hen echter van den kant der stedelijke regering geene billetten van inkwartiering wilde uitreiken, zoo trok het heden middag langs den Main-Neckar-spoorweg aangekomen bataillon van het 28ste regement, zonder de stad aan te doen, terstond naar Heddernheim en andere Nassausche gemeenten in den omtrek. Het restant der troepen wordt tusschen heden en morgen verwacht. De eigenlijke plaats hunner bestemming is niet bekend. Het waarschijnlijkste is, dat zij tot tegenwigt moeten dienen in de vermeerderde Oostenrijksch-Beijersche bijeentrekking van troepen aan de linie van den Main en in de nabijheid van Frankfort. Tevens worden er ook bij Kreutznach troepen bijeengetrokken. Uit Hanau zijn heden Beijersche kanonniers en kavallerie in de rigting van Gelnhausen opgebroken. Nieuwe troepen-aanvoer van den kant van Aschaffenburg heeft geene plaats gevonden. Men zegt dat de Pruisische en Beijersche voorposten bij Fliedern en Neuhoff onmiddellijk tegenover elkander geposteerd zijn.

Fulda, 2 *nov*, *des namiddags* 4 *ure.* Zoo even is de Pruisische voorhoede hier binnengerukt, bestaande uit ongeveer 1600 man, huzaren, infanterie, jagers en artillerie. De generaals *v. d. Gröben*, *Radziwill* en *Katte* bevinden zich hier. Morgen zullen deze troepen hier blijven en worden er nieuwe verwacht. Het districts-bestuur heeft heden van Wilhelmsbad bevel ontvangen voor de huisvesting der binnengerukte Beijeren en Oostenrijkers zorg te dragen en van de komst der laatsten berigt te geven; het bestuur heeft van zijnen kant per estafette berigt gezonden van de komst der Pruisen.

Fulda, 3 *nov.* De Pruisische voorhoede, onder bevel van generaal *Katte*, is heden voormiddag naar Neuhoff, in de nabijheid van Schluchtern opgerukt. Reeds zouden in het ambt Neuhoff Beijersche kwartiermakers geweest zijn. Omstreeks 4000 man Pruisische infanterie zijn, benevens een aanzienlijk deel artillerie, heden tegen 12 ure hier binnengerukt en ingekwartierd. Reizigers verhalen, dat er bevelen bij Frankfort zouden zijn gegeven, zoowel aan de Pruisische, als aan de bondstroepen, om hunne bewegingen te staken. Men verwacht dat nog meer Pruisische troepen zullen binnentrekken.

Hanau, 3 *nov.* Tengevolge der gegevene bevelen tot inlevering der wapenen tot heden namiddag te 2 ure, werd een groot aantal derzelven naar het Neustädtische raadhuis gebragt en daar in ontvangst genomen. In den namiddag schaarde zich een gedeelte der hier in bezetting liggende Beijersche infanterie en kavallerie op de markt. De kanonnen werden aangespannen en vrij sterke patrouilles, infanterie en kavallerie, trokken door de straten, terwijl kleinere piketten voor die huizen op wacht bleven, die doorzocht moesten worden, om te onderzoeken of er ook nog wapenen terug waren gehouden. Door het uittrekken van verscheidene troepen, is de bezetting verminderd tot 2300 man en de last der inkwartiering verligt. In de stad heerscht volmaakte rust en de herbergen zijn even druk bezocht, als gewoonlijk des zondags plaats vindt. Het hier bekend geworden ontslag van den generaal *von Radowitz* is niet in staat geweest het vaste geloof van sommigen aan een bloedig conflict, te doen wankelen, waaraan overigens het binnenrukken der Pruisen te Kassel, Marburg en Fulda wel eenigen grond geeft. Allerlei geruchten kruisen elkander en men wilde zelfs weten, dat reeds te Fulda het bloed zoude gestroomd hebben, alsmede dat de Pruisische voorposten reeds tot Gelnhausen waren doorgedrongen. Daar intusschen geene verdere beweging bij de hier in bezetting liggende troepen heeft plaats gehad, zoo schijnen deze geruchten geheel ongegrond.

Hanau, 4 *nov.* Gisteren avond is, op bevel van den civilen bondscommissaris, graaf *von Rechberg*, door den hier aanwezigen directeur van het district, het in het licht verschijnen van de *Hanauer Zeitung*, althans voorloopig verboden en zijn de persen verzegeld. Men is zeer tevreden over de beleefde wijze op welke de Beijersche officieren het bevel tot aflevering der wapenen ten uitvoer hebben gelegd. Ook zegt men, doch wij kunnen voor de waarheid hiervan niet instaan, dat heden ochtend de officieren der lijfwacht, hunne degens aan het Keurhessische generaal kommando te Wilhelmsbad hebben afgegeven.

Berlijn, 3 *nov.* De gisteren gehouden ministerraad duurde tot laat in den namiddag. Het reeds in de stad verspreide gerucht, dat de minister van Buitenlandsche Zaken, de heer *v. Radowitz*, zijn ontslag ingediend heeft, bevestigt zich. De heer *v. Radowitz* moet in den bovengenoemden ministerraad herhaaldelijk op het mobiel-maken van de 9 Pruisische legerkorpsen aangedrongen, en toen dit door al de overige ministers geweigerd werd, dadelijk zijn ontslag aangeboden hebben, hetwelk ook aangenomen zou zijn.

Het tegelijkertijd verspreide gerucht, dat een voormalig gezant te Parijs en te Weenen, die naderhand een korten tijd minister van Buitenlandsche Zaken was, tot opvolger van den heer *v. Radowitz* benoemd is, mist allen grond.

In den heden gehouden ministerraad is de heer *v. Radowitz* niet verschenen. Deze bijeenkomst van het kabinet duurde van 12 tot 3 ure. Ook hierin werd geen bepaald besluit genomen. Men wist te 3 ure nog niet, of de Koning het ontslag van *v. Radowitz* aangenomen had. Men gelooft echter dat dit gebeuren zal. Te veel personen hebben belang om de gronden voor dit ontslag bloot te leggen, dan dat dit een geheim zou blijven. Reeds nu is het zeker, dat de heer *v. Radowitz* voor de gevolgtrekkingen teruggedeinst., welke Oostenrijk uit de Warschauer conferentie wilde afleiden, even als voor het materiëele militaire factum in Hessen, hetwelk deze gebeurtenissen reeds zeer vroeg duidelijk verklaarde. De resultaten van het congres komen steeds duidelijker te voorschijn. Volgens de Pruisische voorslagen zou bij het definitieve bonds-orgaan de wetgevende van de uitvoerende magt gescheiden worden; deze laatste aan de beide groote mogendheden alleen opgedragen zijn; het voorzitterschap afwisselen; Oostenrijk met al zijne provinciën in den bond treden, Pruisen zijne alliantiën in den boezem van den bond behouden en voortzetten en het parlement vervallen. Op dezen grondslag zullen de vrije conferentiën geopend worden. Oostenrijk toonde zich te Warschau geneigd de meeste punten aan te nemen en maakte alleen reserves omtrent het presidentschap en het dualismus der uitvoerende magt. Omtrent het eerste verlangt het concessiën, namelijk het blijven bestaan van den bondsdag bij de vrije conferentiën, en dat de leden van den bondsdag de hulp van den bond mogen inroepen. Parlement, Unie en constitutie zouden opgegeven worden. Deze voorstellen werden echter niet duidelijk gepreciseerd. Omtrent het dualismus der uitvoerende magt, zou de raad der bondgenooten van Oostenrijk worden ingewonnen.

Na den terugkeer van graaf *Brandenburg* uit Warschau, begonnen de onderhandelingen en *Radowitz* diende zijn ontslag in. Gisteren moeten de gepreciseerde vorderingen van Oostenrijk zijn ontvangen. De Beijersche troepen zouden weder aftrekken, zoodra de Keurvorst hen in Hessen niet meer noodig had. Daarop wilde de heer *v. Radowitz* het leger mobiel verklaren, bij verlangde onderhandelingen onder de wapenen, eene demonstratie, welke zeker de verdere gebeurtenissen zou hebben geschorst.

Berlijn, 4 *nov. des avonds.* (*Per telegraaf*) Het ontslag van den heer *von Radowitz* is gisteren aangenomen. Ook de heeren *von Ladenberg* en *v. d. Heijdt* hebben hun ontslag verzocht; het is echter nog niet bekend of dit is aangenomen. Volgens de *Deutsche Reform* zoude dat van den heer *von Ladenberg niet* zijn aangenomen.

Het staats-ministerie heeft besloten *de Kamers* tegen den 21sten november *bijeen te roepen.*

De secretaris van legatie *Rosenberg* is met depêches, betreffende het tot stand brengen der vrije conferentiën, naar Weenen vertrokken.

Kiel, 3 *nov.* Er is hier een Oostenrijksch officier met depêches van den bondsdag aangekomen, die de oogenblikkelijke schorsing der vijandelijkheden bevelen en bedreigen dat, ingeval hier aan niet mogt voldaan worden, *dit bevel door bondstroepen zal worden ten uitvoer gelegd.*

BELGIE.

Brussel, 4 *nov.* Niettegenstaande den tusschen het Elysée en de parlementaire partij geslotene wapenstilstand, is het er verre af dat de toestand in Frankrijk tot bestendigheid is gekomen. Vooreerst is het thans stellig dat de generaal *Neumayer* de hem aangebodene vergoeding niet aanneemt; en men kan bezwaarlijk gelooven dat die officier dit besluit heeft genomen tegen den raad van den generaal *Changarnier*, schoon men beweerde dat laatstgenoemde hem de aanneming had aangeraden. Daarenboven, uit de wijze waarop de *Ordre*, de *Assemblée Nationale* en alle legiti-mistische dagbladen den heer *Neumayer* gelukwenschen met zijn genomen besluit, blijkt genoeg dat hij door eene groote fractie der conservatie[ve] partij ondersteund wordt. Buiten de eigenlijk ge[-] zegde dagbladen van het Elysée, is onder de [or-]ganen der gematigde partij, het *Journal des Dé-bats*, het eenige hetwelk den wensch te kennen ge[eft] dat de generaal *Neumayer* op zijne weigering [zal] terugkomen; niet zoo zeer evenwel omdat dit blad den maatregel der vervanging van dien officier goedkeurt, maar dewijl het bevreesd is [voor] de gevaren die het gevolg kunnen zijn van dien [...]tigen tegenstand tusschen het Elysée en den st[af van] het leger van Parijs Ongelukkiglijk is de doo[r het] *Journal des Débats* aanbevolene verzoening vol[strekt] onmogelijk, en de strijd zal op nieuw begin[nen,] zoodra de Wetgevende Vergadering weder bij[een ge]komen is.

Men verzekert dat de verlenging van het [gezag] van den President dagelijks voorstanders ve[rwerft,] zelfs onder de leden der gematigde partij. Hoe[zeer] dit ook verwondering kunnen baren, na de ta[lrijke] fouten in het Elysée begaan. Het had niets a[nders] te doen dan te wachten, dan den tijd te laten [wer]ken, om de verlenging in 1852 te verkrijgen[; in] plaats daarvan hebben de ongeduldigen en de a[ven]turiers van den *Dix Décembre* dwaze stappen ge[-] doen en deze zijn op niets anders uitgeloopen [dan] stemmen aan eene, wel is waar voorloopige op[los]sing te ontnemen, waarvan zij zonder deze [zeker] waren geweest; die welligt nog niet verloren is, [zoo] men geene andere dwaasheden doet.

Voor de partij der orde is het, bij die verde[eld]heid in de gematigde opinien, gelukkig, da[t de] Bergpartij niet minder verdeeld is, en de vere[eni]gingen van de leden dier partij, welke reeds [heb]ben plaats gehad, hebben aangetoond hoe w[einig] overeenstemming tusschen hen bestaat.

Er wordt veel gesproken om, bij de herop[ening] der zitting, het voorstel van den heer *Creton* [be]treffende de terugroeping der verbannen Prinsen [van] alle takken, weder op te vatten. Men stelt zich [voor] deze quaestie eene meerderheid voor, die wij de[ze] niet voor waarschijnlijk houden, want niet sle[chts] de Bergpartij en de Bonapartisten, maar ook de [le]gitimisten zullen daar tegen zijn; de laatsten [toch] zullen nooit stemmen vóór een voorstel, dat al[leen] voordeelig kan zijn voor de familie *Orleans*, [daar] de graaf *van Chambord*, volgens zijne aanhan[gers] nimmer in Frankrijk kan terugkomen, dan met [den] titel van Koning.

De permanente commissie heeft gisteren weder [eene] buitengewone vergadering gehouden. Omtrent [de] aanleiding tot of den uitslag van die zitting is niets uitgelekt, maar het *Bulletin de Paris* me[ldt] dat de commissie plan heeft voortaan dagelijks al[daar] bijeen te komen tot den 11den november, het [tijd]stip van de heropening der vergadering; dat is, [dat] zij zich in zeker opzigt permanent verklaart, hetgeen schijnt aan te duiden dat zij den toestand niet [als] volmaakt rustig beschouwt.

Er beginnen eenige bijzonderheden in te kom[en] omtrent de zamenzwering die in het zuiden ont[dekt] is; zij stellen haar belangrijker voor dan men a[an]vankelijk gezegd had. Daar zij echter nog geen [of]ficiëel karakter hebben en zij veel tegenstrijdigs [be]vatten, gelooven wij dat het beter is, zoo als [het] conservatief blad van Lyon, de *Salut Public* [zegt,] zulke officiëele berigten af te wachten, die de r[ege]ring spoedig zal moeten bekend maken.

Intusschen spreken de berigten van eene voor[dur]ende spanning die zich in het zuiden schijn[t te] verbreiden en de dagbladen dier plaatsen me[lden] steeds een groot aantal in-hechtenis-nemingen en talrijker huiszoekingen die hebben plaats gehad.

De berigten uit Italië zijn onbelangrijk wat nie[uwe] tijdingen betreft, maar zij houden in dat de pub[lieke] opinie in Sardinië zich zoo krachtig tegen de ge[este]lijkheid verklaart, dat het te vreezen is dat de g[ods]dienst zelve lijden zal van de misslagen door [hare] bedienaars begaan. Zoo leest men onder andere[n in] eenen brief uit Turijn van 30 october aan de *In[dé]pendance Belge*:

»Gij kunt u geen denkbeeld maken van de o[nbe]schofte en buitensporige taal, welke de zoogena[amde] katholijke drukpers voert in hare polemiek tegen [het] Piëmontesche gouvernement. Het is de gloei[ende] haat van den Spaanschen monnik, het is de [be]kende koelheid van den secteman, het is het t[oneel]spel zonder den cothurnus, het is de kracht zo[nder] verstand. Het is mij niet mogelijk al de ep[itheta] over te schrijven die onze woedende pamphle[tisten] al de ministers, de overheidspersonen en die [af]vaardigden en senatoren naar het hoofd werpe[n, die] hunne goedkeurende stem gegeven hebben [aan de] wetten tot afschaffing der geestelijke privilegiën.

Dit alles zoude weinig beteekenen, als men niet verder ging dan te bepalen welken invloed die drukpers op eene opregte en loyale bevolking als die van Piëmont, kan uitoefenen; het kwaad ligt niet in het effect hetwelk deze dagelijks afgeschotene lasteringen te weeg brengen. Het kwaad ligt juist in het effect dat zij niet hebben. Ik druk mij beter uit door te zeggen, dat, zoo de katholijke drukpers, als zij zich zoo vergeet, geene proselyten maakt, zij ongelukkiglijk in de gemoederen een weerzin, een afkeer

gewekt, die thans alleen gekeerd is tegen die ongelukkige verdedigers van eene godsdienst, welke er betere waardig was; maar men vreest dat, als dit zoo voortgaat, de godsdienst zelve er bij lijden zal en in de oogen der massa's, verantwoordelijk zal gesteld worden voor de buitensporigheden van hare verdedigers. De godsdienst heeft nog vasten wortel in onze overleveringen en ons geloof; de kerken worden meer dan ooit bezocht, maar de strijd dien de dagbladen der geestelijkheid tegen haar voeren is hevig!... Het is u reeds meermalen gezegd, Mijnheer!... wat ligt er achter dien schijn van godsdienst en zedeleer dien zij aannemen, verborgen?... Niets anders dan haat tegen de vrijheid... Zij begeeren de zegepraal der kerk niet; er zijn er zelfs, zegt men, die zich daarover weinig bekommeren. Wat zij inderdaad verlangen is, dat vreemde bajonetten, of zelfs dat de cosmopolitische demagogie dit inderdaad vrijzinnig gouvernement, die loyale monarchie, komt omverwerpen; en dan..... *après nous le déluge.* Ziedaar wat hunne godsdienst is.

Te midden der netelige quaestiën waardoor de toekomst van Europa zoozeer onzeker is gemaakt, acht ik die sluipende, die onvermoeide strijd tegen instellingen van een land, hetwelk rustig bedacht is op zijne vrijheid en op de middelen haar te regelen, — een goddeloos en helsch werk."

In denzelfden brief leest men verder, dat men spoedig uitstekende mannen van alle constitutioneele schakeringen zal kiezen, aan wie men de vereerende betrekking van lid van den Senaat wil opdragen; de namen die genoemd worden zijn wel geschikt om een nieuw bewijs te geven van de onpartijdigheid der regering, en hoe zij er op uit is om de verdiensten te beloonen van hen die bijdragen tot handhaving der orde en schraging der constitutioneele instellingen.

— Het *Journal de Bruxelles* bevat de volgende regelen:

»Onder de hervormingen, die door eenige invloedrijke leden der meerderheid worden gevraagd, door twee ministers ondersteund en niet bestreden door de anderen, telt men de afschaffing van het stelsel van differentiëele regten, ingevoerd bij de wet van 21 Julij 1844."

De *Précurseur* meent te weten, dat dit blad goed ingelicht is, en noemt het eene der aangenaamste tijdingen die Antwerpen kan ontvangen.

— Te Portsmouth werd dezer dagen eene proef genomen met een geweer, van zeventig maal achter elkanderen kan worden afgeschoten, zonder dat men telkens behoeft te laden. Van de plaats, waar zich de patronen bevinden, gaan deze snel op de vereischte plaats. Het geweer heeft den gewonen vorm en is ook niet zwaarder.

— De statistiek der handelsbeweging in de Oostenrijksche monarchie over de jaren 1848 en 1849, heeft te Weenen en gewis ook in Hongarije veel indruk gemaakt. Daarin ligt ook veel stof tot nadenken en zij is tevens wel geschikt om berouw op te wekken over veel wat gedaan is.

De waarde van den *invoer* bedroeg:
in 1831 — 96,009,448 florijnen.
» 1847 — 133,699,935 »

De waarde van den *uitvoer* bedroeg:
in 1831 — 148,500,280 florijnen.
» 1847 — 250,385,013 »

De regten op *in-* en *uitvoer* ontvangen, bedroegen:
in 1831 — 11,041,967 florijnen.
» 1847 — 18,424,455 »

In 1848 heeft men voor den *invoer* eene waarde van 86,925,491, voor den *uitvoer* 50,461,928, en voor *regten* 9,051,919 florijnen.

Binnenlandsche Berigten.

Amsterdam, 5 *nov.* Gedurende de maand october zijn over den Hollandschen spoorweg vervoerd 73395 personen, als: van Amsterdam 14956; Halfweg 309; Haarlem 9062; Vogelenzang 425; Hillegommer-beek 0; Veenenburg 583; Piet-Gijzenbrug 531; Warmond 364; Leiden 7586; Voorschoten 376; N.-Oostende 174; 's Gravenhage 14467; Rijswijk 361; Delft, 6178; Schiedam 3894; Rotterdam 14089. De opbrengst is geweest van personen ƒ71207; van goederen ƒ11038; te zamen ƒ82245; en gedurende tien maanden ƒ896379.

's Gravenhage, 5 *nov.* Nopens de droogmaking van het Haarlemmermeer behelst de *Staats-Courant* het volgende: »De ontlediging van het Meer is in de afgeloopene maand october slechts met twee stoomwerktuigen voortgezet, aangezien de *Lynden* met het herstellen der pompzuigers en harten buiten werking is, terwijl ook de *Leeghwater* nog maar met acht pompen werkt, en door te sterke afwaaijing van het water dikwerf heeft moeten stoppen; daarbij zijn er menigvuldige regens gevallen. De waterspiegel is alzoo met slechts 2 duim verlaagd, volgens het gemiddelde der waarnemingen aan het einde van de vorige maand op 2.98 el beneden A. P., en op den laatsten october 3 el beneden dat peil bevonden."

— De minister van Justitie voorloopig belast met het bestuur van het departement voor de zaken der Hervormde Eeredienst enz., heeft, bij dispositie van dezer, aan de kerkbesturen der onderscheidene Israëlitische hoofd-synagogen in het rijk enz. kennen gegeven, dat door de groote kerkeraden gedelegeerden voor de vergadering, welke te 's Gravenhage zal worden gehouden, om te beraadslagen over de aangelegenheden van het Israëlitische kerkgenootschap zijn benoemd de heeren: voor de Ned. Isr. hoofd-synagogen te Amsterdam, mr. *S. E. Nijkerk* en mr. *A. C. Cosman*; Amersfoort, *B. E. Herschel*; 's Gravenhage, *T. Polak Daniëls*; voor de Port. Isr. hoofd-synagogen aldaar, mr. *A. de Pinto*; voor de Ned. Israël. hoofd-synagoge te Groningen, dr. *L. Ali Cohen*; 's Bosch, *J. Hartogensis*; Leeuwarden, *J. B. Drielsma*; Maastricht, *S. Bloemendal*; Middelburg, *Victor van Lissa*; Nijmegen, *L. J. Bodding*; Rotterdam, *D. M. Ezechiels* en Zwolle, *J. Philipson*.

Wijders zijn, volgens voorloopig onderzoek van de processen-verbaal der verkiezingen, door de leden der gemeente benoemd de heeren: mr. *M. J. van Gigch* te 's Gravenhage; mr. *M. H. Godefroi* te Amsterdam; dr. *S. J. Mulder* te Amsterdam; *A. Lehren*, Amsterdam; *E. B. Rubens*, Amsterdam; *J. E. Benjamins*, Amsterdam; mr. *J. E. Goudsmit*, Leiden; *P. A. Z. Jacobs*, Amsterdam; mr. *E. J. Asser*, Amsterdam; *B. S. Berenstein*, 's Gravenhage; *S. van Lier Ez.*, Utrecht; mr. *A. L. van Nierop*, Amsterdam en *L. L. Jacobson Az.*, Rotterdam.

De vergadering zelve zal alle deze benoemingen moeten verifiëren.

Voorts is bepaald, dat de vergadering te 's Gravenhage zal te zamen komen op woensdag, 20 november 1850, des voormiddags te *tien* ure, in het locaal van het departement voor de Zaken der Hervormde Eeredienst enz. aldaar.

— Onze stadgenoot, de heer *von Roesgen von Floss*, heeft, blijkens het daarvan in de *Staats-Courant* officieel medegedeelde berigt, een octrooi verkregen op de invoering eener verbeterde wijze om brandstoffen te carboniseren, dat is tot het vervaardigen van cokes, voornamelijk ook uit turf, naar een nieuw stelsel, waarbij, zóó als men ons berigt, het carbonisatie-proces wordt daargesteld door eenen stroom van tot gloeihitte gebragten stoom, welke wijze dit voordeel oplevert, dat de aldus gecarboniseerde brandstoffen niets van derzelver brandbare zelfstandigheden verliezen.

Door deskundigen wordt verzekerd, dat deze alhier geheel nieuwe tak van nijverheid van het hoogste belang is voor ons vaderland: de aldus uit turf vervaardigde cokes overtreffen in warmte-gevend vermogen zelfs de beste houtskool, terwijl de prijs daarvan nauwelijks de helft zal bedragen van die der steenkolen hier te lande.

De invoering dezer nieuwe brandstof in fabrijken, op spoorwegen en stoombooten zoude dus allerbelangrijkste voordeelen opleveren, waarvan in Duitschland reeds de meest voldoende uitkomsten moeten verkregen zijn, maar ook voor huiselijk gebruik schijnt dit nieuwe product bij uitstek geschikt, niet alleen uit hoofde van den geringen prijs, in evenredigheid van deszelfs warmtegevend vermogen, maar ook voornamelijk omdat het, onder het branden, geenen den minsten damp of onaangenamen reuk van zich geeft. Men verzekert dat de geoctrooijeerde deelgenoot is in eene buitenlandsche associatie, die op onderscheidene punten van Duitschland, Rusland en Engeland, reeds hare etablissementen bezit, en zich thans voorstelt deze ook in ons vaderland te vestigen. Wenschelijk ware het, dat onze kapitalisten deze gelegenheid aanvatten en pogingen aanwendden, om, zoo hiertoe gelegenheid mogt bestaan, zich in verband te stellen met deze onderneming, ten einde te kunnen deelen in de geldelijke voordeelen van eene industrie, welke (door de waarde van een geheel inlandsch product, de turf, die door deze bewerking de helft van haren omvang en twee derden van hare zwaarte verliest, en dus veel beter tot het vervoer geschikt gemaakt wordt, zoo aanmerkelijk te verhoogen) ons vaderland op dit punt geheel onafhankelijk van den vreemdeling maken zal.

(*'s Grav. Nieuwsb.*)

Groningen, 4 *nov.* Men schrijft ons uit Drenthe, »dat in eenige gemeenten van die provincie thans adressen in gereedheid worden gebragt aan de Tweede Kamer der Staten Generaal, waarbij verzocht wordt, de accijns-wet op de brandstoffen *niet* op te heffen, maar te zuiveren van die gebreken, welke dezelve hatelijk en ondoelmatig maken."

(*Gr. Ct.*)

Nijmegen, 5 *nov.* Ter vervanging van den heer mr. *N. G. Francken*, als lid der Provinciale Staten bedankt hebbende, heeft eene verkiezing van een ander lid in het 6de hoofd-kiesdistrict van Gelderland, hoofdplaats Elst, plaats gehad, waarvan het resultaat is geweest als volgt: Er zijn uitgebragt 638 stemmen, waarvan de heer *D. J. P. N. Gaymans* 146 en de heer mr. *J. Rau van Gameren* 114 stemmen bekwamen. Er zal alzoo eene herstemming plaats hebben.

(*N. C.*)

† *Doetinchem*, 5 *nov.* Heden had alhier de opening plaats der stembiljetten, ingekomen ter verkiezing bij herstemming van een lid der Provinciale Staten in plaats van jhr. *van Nispen van Pannerden*, benoemd als lid der Eerste Kamer.

Bij de eerste stemming van 18 october ll., werden 879 geldige stemmen uitgebragt, waarvan zich vereenigden op mr. *B. A. Reigers* te Ulft 387; den heer *D. Simons*, te Doetinchem, 368; jhr. mr. *C. van Nispen van Sevenaer*, 45; den heer *J. Kolfschoten*, te Genderingen, 38; terwijl de overige 41 stemmen op 12 onderscheidene personen waren gevallen. Thans is bij opening der stembussen gebleken, dat bij herstemming slechts 548 geldige stemmen zijn uitgebragt, en daarvan op den heer *D. Simons* 458, en op mr. *B. A. Reigers* 90.

Allerhande geruchten zijn over deze herstemming in omloop. Naar het schijnt zijn vele kiezers verbolgen daarover dat Gedeputeerde Staten als dag der stemming bepaald hebben den 4den november, de voornaamste veemarkt te Arnhem en te Doetinchem, maar nog meer daarover, dat Ged. Staten afwijzende dispositiën hebben gegeven op requaesten van die zijde ingediend, tot verschuiving van den dag der stemming, zoowel als tot het doen openhouden der stembussen, zoo als ten gunste der israëliten vroeger plaats had, en om die een en andere reden moet den kiezers algemeen aangeraden zijn zich buiten stemming te houden, maar zich te vereenigen tot het onderteekenen van een adres aan Z. M., houdende protest tegen- en verzoek tot vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten, waarbij de dag der stemming op 4 november is bepaald, als zijnde die bepaling in strijd met art. 9, laatste lid der wet van 6 julij 1850 op de zamenstelling en magt der Prov. Staten, welke de herstemming *binnen* de 14 dagen na den 18den october, dus vóór of op den 1sten november gebood, en om welke duidelijke reden de Koning naar aanleiding van art. 166 derzelfde wet verpligt zal zijn deze laatste benoeming te vernietigen. De Staten van Gelderland zullen dan het gemis van een waardig lid te betreuren hebben en de hemel weet wanneer alsdan het collegie voltallig zal worden.

STATEN-GENERAAL.

TWEEDE KAMER.

Zitting van dingsdag, 5 *november*.

Aan de orde is de voortzetting der afgebrokene stemming tot opmaking eener lijst van kandidaten, ter aanvulling der vacature bij den Hoogen Raad.

Tot derden kandidaat wordt bij tweede stemming gekozen, de heer mr. *W. J. C. van Hasselt*, met 29 stemmen.

Tot vierden kandidaat wordt na derde stemming gekozen, de heer *van IJsselstein*, met 32 stemmen.

Tot vijfden kandidaat wordt bij vierde stemming bij het lot, gekozen, de heer *van Vredenburgh* tegenover den heer *Olivier*, die beiden 27 stemmen erlangden.

Deze lijst van vijf kandidaten zal aan Z. M. worden aangeboden door de heeren stemopnemers, waarbij zich zullen voegen de heeren: *Hugengoltz*, *Dommer van Poldersveldt*, *Hoffman* en *Stolte*.

De commissie tot de verzoekschriften brengt, bij monde van den heer *van Doorn*, verslag uit op het in hare handen gestelde adres van den baron *Nahuys*, lid der algemeene rekenkamer, houdende mededeeling van een geschil tusschen hem en den minister van Financiën ontstaan, alsmede behelzende beschouwingen over den aard, de herkomst en de bestemming van het fonds van den Hoogen Raad van adel. — De commissie is van oordeel, dat, wat betreft het eerste gedeelte van dit stuk, de vergadering daarvan geen kennis behoort te nemen, vermits deze aangelegenheid niet behoort tot hare bevoegdheid. De commissie zou dus voorstellen, omtrent het ingezonden stuk over te gaan tot de orde van den dag, ware het niet dat het *tweede* gedeelte van het stuk welligt in betrekking kan staan tot de aangeboden staatsbegrooting. Zij stelt mitsdien voor, het stuk ter griffie neder te leggen.

De *minister van Financiën* geeft, daar het stuk beschouwingen bevat hem betreffende, in bedenking het stuk ook bij afschrift aan den minister van Financiën te zenden, ten einde hem, zoo 't noodig mogt zijn, in de gelegenheid te stellen de Kamer eenige nadere opheldering te geven.

Dienovereenkomstig wordt besloten.

De zitting is daarna gescheiden.

Verslag van de Gedeputeerde Staten der Provincie Gelderland, overgegeven aan de Provinciale Staten van dat gewest, in hunne vergadering van den 24sten september 1850.

(Arnhem, G. J. THIEME.)

(*Vervolg van no. 238.*)

§ 20. *Landbouw en Veeteelt. Ontginningen. Zandverstuivingen. Verveeningen.*

De uitgebreidheid van het tegenwoordig verslag noopt ons, aangaande de onderwerpen in deze § vervat, korter, dan gewoonlijk te zijn. Even als in vorige jaren, mogen wij erkentelijk terug zien op den oogst. Hoewel in 1849 de prijzen, over het algemeen, beneden het middelmatige bleven en de oogst minder overvloedig was, dan in het vorige jaar, wijst de hooge koop- en huurwaarde der landerijen, dat de landbouwer een goed bestaan vindt.

Wij schrijven die vermeerderende waarde en die welvaart in vele streken van ons gewest, voor een groot gedeelte, toe aan den meerderen ijver en de grootere naauwlettendheid der landlieden. Deze toch bekennen, dat de akker meer, dan voorheen oplevert. En mogen de verbeterde middelen van vertier en vervoer daar grootelijks aanleiding toe hebben gegeven: de landlieden ontveinzen het niet, dat de

bemoeijingen der meer vermogende landeigenaars, en het verkeer op de vereenigingen der Geldersche maatschappij van landbouw een krachtige aandrang zijn, om in hun bedrijf vooruit te streven.

Het aantal werkelijke landbouwers, die zich als leden dier maatschappij laten inschrijven, vermeerdert. Het getal leden was op den 4den julij 1850 reeds tot 1370 geklommen.

De laatste algemeene vergadering, op den 4den, 5den en 6den junij dezes jaars te Zutpen gehouden, getuigde van haren vooruitgang en van den bijval, die deze maatschappij bij alle standen ondervindt.

In ons vorig verslag deelden wij het door den heer gouverneur opgevatte voornemen, tot daarstelling eener bevloeijing, mede. Het grondstuk, waar zij zal plaats vinden, is toebereid en beteeld. Het vloeijen zal in den aanstaanden herfst ten uitvoer worden gelegd.

Bij voortduring verdienen onze vermogende landeigenaren dank, voor hunne aanhoudende pogingen, om het belang te onderzoeken of te doen uitkomen van onderscheidene verbeteringen in den landbouw, en daardoor tot gids te zijn voor hen, die zich niet aan de kans van het mislukken der proefnemingen kunne blootstellen. Zoo wordt de rijenteelt door velen beproefd. De heer Dr. *Staring*, bij Lochem, prijst echter, na eene ondervinding van twee jaren, voor de winter-rogge, op zandgronden te verbouwen, het zaaijen op smalle akkers boven de rijenteelt aan.

Als boerderij, welke aan anderen ten voorbeeld kan strekken, bekleedt die van den heer *van Ittersum*, op Grootoever, onder Heerde, eene voorname plaats. Eene uitgebreide beschrijving van dezelve is door den hoogleeraar dr. *H. C. van Hall* in het *Tijdschrift voor Nijverheid*. XIV. bl. 221 gegeven en in de *Landhuishoudelijke Courant*, no. 30 van dit jaar, overgenomen.

Die van den heer *Moorrees* te Apeldoorn ontwikkelt zich meer en meer. Het woonhuis is thans voltooid. De veestapel bestond in 1849 uit 11 ruin- en 8 merriepaarden en 1 veulen, 64 runderen, boven de 4 jaren, 1 vierjarigen stier, 15 pinken, 2 pinkenstieren, 2 stierkalven, 16 vaarzen, 16 mestkalven en 317 schapen.

Het aantal arbeiders in aanhoudende dienst bedroeg 25.

Het rundvee was aanhoudend gezond.

Ten gevolge van den aldaar ingevoerden wintersprong der schapen, vonden er reeds geboorten plaats op den 10den junij, en waren den 16den januarij daaraanvolgende 69 ooijen, na dien tijd geboren, gedekt, in geenerlei opzigt achter staande bij de voorjaars-lammeren, welke minstens 100 dagen ouder waren.

Het groenvoeder was zoo overvloedig, dat er, niettegenstaande den grooten veestapel, nog 115000 ℔ eigen hooi gewonnen werd. Voor den winter werden aangekocht 200,000 ℔ hooi. De aankoop van meststoffen bedroeg 40,000 ℔ guano, 25,000 ℔ gips en eene aanzienlijke hoeveelheid Kamper koemest.

De ulluco, in ons vorig verslag blz. 130 vermeld, werdt in dit jaar, ten gevolge eener toezending door den minister van binnenlandsche zaken, meer aangekweekt. De hoogleeraar dr. *G. J. Mulder* te Utrecht heeft den knol scheikundig onderzocht. De geringe hoeveelheid, die hem ten dienste stond, wees echter overtuigend aan, dat in denzelven voedzame bestanddeelen, in veel ruimere mate, dan in den aardappel, voorhanden zijn. Daartegen staat de noodzakelijkheid eener ruime bemesting over. Mogen nu de smaak dezer vrucht voor den mensch onaangenaam zijn, zoo blijft nietteinin te onderzoeken, in hoeverre zij tot veevoeder dienstig kan wezen. Eene vochtige standplaats bij ruime bemesting schijnt voor de plant noodzakelijk, althans, waar die wordt verschaft, zijn van eenen onaanzienlijken knol een twintigtal grootere geoogst. Eerst laat in den herfst begonnen zij zich te ontwikkelen. De vorst stuitte den groei. Daarvoor beschut, ontwikkelden zich nog in den winter nieuwe knollen.

De groote gele maïs werd in het jaar 1849 niet volkomen rijp. De kleine Amerikaansche, in ons vorig verslag vermeld, gaf wederom de beste uitkomsten. Op 22.85 roeden werden van deze soort 12.5 mudden rijp zaad geoogst. Eene uitvoerige berekening toont aan, dat deze hoeveelheid, tegen *f* 4 per mud verkocht, dezelfde voordeelen opleverde, welke de rogge geeft, indien deze tegen *f* 7 per mud wordt afgezet. Er staat in dit jaar eene grootere hoeveelheid van dit gewas te veld, waarvan het rijp worden in de maand september niet twijfelachtig is. De opbrengst zal vermoedelijk weinig minder zijn, dan in het vorige jaar.

(*Vervolg hierna.*)

Correspondentie.

[...]der van het stuk: *Het stelsel Groen*, kan bij onzen correspondent, waar het stuk bezorgd is, inlichting verkrijgen.

POLITIE.

Bij den commissaris van politie is te bevragen een sleutelbos, waaraan twee sleutels.

Burgerlijke stand.

NIJMEGEN:

Van 27 october tot en met 4 november.

Gehuwd: J. Jacobson met R. Polak. — A. Peeters met T. Verwaaijen. — J. D. Otten met M. Barten. — W. Walraven met M. Lemans. — G. J. Hofstee met W. H. Dinn. — R. Hendriks met J. Janssen.

Bevallen: S. W. Hoenselaar, geb. Vogel, D. — E. Hopman, geb. Maas, Z. — G. M. Kraaivanger, geb. Schoemaker, Z. — J. van der Velde, geb. Vos, Z. — M. Dahrs, geb. Verburgt, Z. — P. Hoogman, geb. Kreeling, D. — H. Blairon, geb. Polak, D. — A. C. van Hattum, geb. Roukens, D. — J. Janssen, geb. Romeijn, D. — C. M. J. Levendaal, geb. van Lent, D. — T. Meijer, geb. Peters, Z. — J. Smit, geb. Nieuwenhuis, Z. — J. M. Mali, geb. van den Berg, Z. — W. Giesbertz, geb. Hendriks van het Hof, Z. — C. de Koning, geb. Netto, dood geb. D. — J. van der Velde, geb. Marneef, D.

Overleden: J. P. C. Thijssen, 11 j. — J. J. L. Herr, 55 j. — A. M. Sondagh, 13 j. — C. E. W. Vos, 7 m. — T. H. Willemsen, 1 j. — J. Huijsman, 87 j.

ZUTPHEN:

Van 25 oct. tot en met 1 nov.

Gehuwd: T. Uiterwijk, 22 j. met H. Schaap, 2[...] j. — J. T. v. Mulde, 31 j. met E. Oonk, 21 j. — T. Plicer, 27 j. met G. Jansen, 21 j. — C. Meur[...], 28 j. met H. C. J. v. d. Brink, 26 j. — L. C[...]selaar, 32 j. met G. W. Timan, 27 j.

Bevallen: A. C. M. Laman, geb. Stolp, D.

Overleden: J. F. v. Veen, bijna 10 m. — G. [...] Winterink, 7 d. — C. Aschhoff, 57 j. — J. Ke[...]zer, 56 j. — C. F. Gelhart, 63 j. — Doodgeb. [...] van A. J. v. Nooren en W. Schut.

APELDOORN:

Van 25 oct. tot en met 1 nov.

Gehuwd: Geene.

Bevallen: G. v. 't Ende, geb. Nijkamp, Z. — J. Groeneveld, geb. Janssen, D. — E. Willemsen, geb. Masson, Z. — A. de Groot, geb. Desain, Z. — W. Enderman, geb. Leemkuil, Z. — G. Blaauw, Z. — G. v. Beek, geb. Berends, doode D. — J. van Milligen, geb. v. Asselt, doode Z.

Overleden: J. Zoeten, 63 j.

CULEMBORG:

Van 19 tot en met 26 oct.

Gehuwd: J. van Maurik met J. Pin. — H. van Emden met M. van Blitterswijk. — A. Borgstein met P. van Haaren.

Bevallen: Geene.

Overleden: Y. Gaasbeek, geb. met J. W. [...] Limborgh, 40 j. — T. van der Winkel, 19 d.

ZALT-BOMMEL:

Van 21 tot en met 28 oct.

Gehuwd: Geene.

Bevallen: Geene.

Overleden: E. Suskens, echtgenoote van H. Bo[...]net, 52 j. — J. C. van der Linden, wed. van Brand van Straaten, 76 j.

Marktprijzen.

NIJMEGEN, 5 november.

Alhier was de middenprijs ter markt van gisteren van de 296 verkochte mudden *Tarwe*, per Ned. mud *f* 8.73; van de 428 verkochte mudden *Rogge* *f* 6[...] van de *Gerst* was de hoogste prijs *f* 5.00 en de laagste *f* 4.35; van de *Boekweit* de hoogste prijs *f* [...] en de laagste *f* 5.10; van de *Haver* de hoogste *f* 3.20 en de laagste *f* 2.70; van de *Groene Erwten* was de prijs *f* 10.50; van de *Graauwe Erwten* was de hoogste prijs *f* 10.25 en de laagste *f* [...] De prijs van de *Boter* was per Ned. pond à 0.68.

Waterhoogte te Arnhem.

6 Nov. 1 El 6 Palm 4 Duim; gew. 0 D. ge[...] 0 [...]

De prijs dezer courant is *f* 5 in de drie maanden. Afzonderlijke nommers 10 cents. Advertentiën van één tot vijf regels *f* 1.0[...] en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt voor elke plaatsing.

Te Arnhem, bij G. J. THIEME, Boekdrukker.